

SINIŠA SLAVINIĆ

UDK: 799.1(497.526)

Stručni članak / Professional Paper

Rukopis prihvaćen za tisak: 16. 1. 2019.

DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/y54jofp41m>

Bjelovarski sportski ribolov i ribolovci od 1928. do kraja II. svjetskog rata

Sažetak

Nakon osnivanja prvih sportsko-ribolovnih društava, primjerice 1894. Zagrebačkog ribarskog društva, 1913. Varaždinskog ribolovnog društva, 1923. Osječkog športsko ribolovnog društva i među bjelovarskom gradskom gospodom, obrtnicima, trgovcima, činovnicima i studentima pojavila se ideja da i u Bjelovaru ribolovci osnuju ribolovno društvo. Ideja je ostvarena kad je 1929. osnovano društvo pod imenom Športsko ribarsko društvo Česma u Bjelovaru – ono uspješno djeluje sve do današnjih dana. Autor prikazuje osnivanje društva, promjene njegova rukovodstva, članstvo, aktivnosti članova i djelovanje prema prvim pravilima kojima se ograničava nekontrolirani ribolov i zabranjuje ribolov alatima koji nisu „sportski“.

Ključne riječi: bjelovarski ribolovci; društveni život; izgradnja ribnjaka; klizalište; osnivanje i osnivači; poribljavanje; zakup voda.

Uvodne napomene

U Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji krajem 19. stoljeća osniva se Društvo za obranu lova. Šireći svoje zanimanje i na ribolov, to društvo 3. ožujka 1891. mijenja ime u Prvo obće društvo za gajenje lova i ribarstva. Svrha tog društva, kako 1892. piše *Šumarski list*, jest „unapređenje lovstva i ribarstva, te čuvanje interesa posjednika i čuvara lovišta i ribolovnih objekata, da propisuje članstvo, društvenu upravu, glavnu skupštinu.“

Prvo sportsko-ribolovno društvo na ovim prostorima osnovano je 5. siječnja 1894. Bilo je to Zagrebačko ribarsko društvo, a osnovali su ga zagrebački senatori, činovnici – uvaženi građani Zagreba, u želji da se onemoguću učestalo hvatanje ribe neprimjerenim alatima, ostima, mrežama i dinamitom, da se zaštiti riba i uvede red na vodama. Zagrebačko športsko ribolovno društvo (ZŠRD) djeluje do danas.

Poslije zagrebačkog društva, godine 1913. osnovano je Varaždinsko ribolovno društvo, pa 1923. Osječki ribolovni športski klub. Varaždinski ribolovci donijeli su svoja pravila prema kojima je bio dozvoljen ribolov samo s udicom i najviše tri štapa. Tri puta godišnje članovi su mogli dovesti prijatelja u ribolov, uz prethodnu najavu, ali samo ako je imao valjanu ribolovnicu. Ribolovnice su u to vrijeme izdavala kotarska poglavarstva. *Zakonom o ribarstvu u slatkim vodama* bilo je naime propisano da svatko tko želi loviti ribu mora imati ribolovnu iskaznicu.

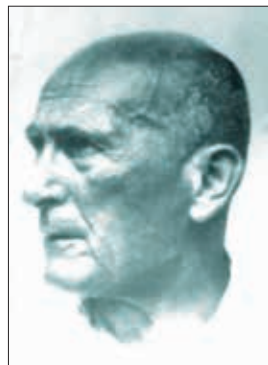
Poslije I. svjetskog rata prilike na vodama u Hrvatskoj bile su veoma loše. Lovi se mrežama, pa i dinamitom. O tome na osnivačkoj skupštini Saveza športskih ribarskih organizacija 15. kolovoza 1926. dr. Walter Weber, predstavnik Zagrebačkog ribarskog društva, kaže: „U potocima i rijekama love ribu nepozvani. Ista voda iscrpljuje se od dva, tri i više mrežara. Jedna obala potoka, koga možeš preskočiti pripada u pogledu ribolova jednom vlasniku, druga obala drugom. Jedan vlasnik lovi mrežom, drugi ubija dinamitom. Svaki posjednik zemlje misli da ima pravo na ribolov u vodi koja teče kraj njegova posjeda.“

Upravo Zagrebačko ribarsko društvo potiče osnivanje saveza koji bi objedinio sva ribolovna društva u tadašnjoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS). Glavna skupština na kojoj je osnovan Savez športskih ribarskih organizacija Kraljevine SHS održana je 15. kolovoza 1926. u Zagrebu u velikoj dvorani Obrtničkog zbora. U radu skupštine sudjelovali su predstavnici športsko-ribolovnih društava iz Osijeka, Ogulina, Sarajeva, Varaždina, Gospića, Ljubljane, Broda na Kupi, Karlovca, Čakovca, Celja, Maribora i Ptuja. Konstituirajuća sjednica Saveza održana je 22. kolovoza 1926. Ideja je bila da Savez športskih ribarskih organizacija Kraljevine SHS okuplja sve športske organizacije cijele Kraljevine, promiče ribolovni šport, bdije nad njegovim razvitkom, podupire ribarske športske organizacije te unapređuje ribarstvo i ribogojstvo u svim slatkim vodama Kraljevine SHS, kako stoji u članku 2. Pravila Saveza.

U to vrijeme ima već sportskih ribolovaca i u bjelovarskom kraju. Oni love ribe na sportski način, štapom i udicom po Bjelovackoj, Plavničkoj, Česmi i drugim vodama, rijekama i potocima. Ti „prijatelji ribarstva“ nezadovoljni su također stanjem na tamošnjim vodama, tako da pomalo sazrijeva ideja o potrebi da se i u Bjelovaru osnuje ribolovno društvo.

Osnivanje ribolovnog društva u Bjelovaru

Prema kazivanju Antuna Čika, jednog od osnivača društva, bjelovarski ljubitelji prirode i ribolova već su 1928. razmišljali da se organiziraju. Svjedočenje Antuna Čika zabilježio je S. Mažar u *Bjelovarskom listu* br. 19 od 15. svibnja 1969., u intervjuu *Pst, riba grize*. Čik je tada izjavio: „Bilo je to ujesen 1928. S prijateljem Jaroslavom Žlutickim bio sam na Česmi, na Novom viru, kod Narte. Smetalo nas je i u srcu peklo kad smo gledali kako pojedinci nemilosrdno harače po vodi. Kad smo se vraćali kući, razgovarali smo kako bi bilo dobro da svi ljubitelji ribolova nekako zajednički povedu brigu o čuvanju voda, zaštititi ribe i širenju i razvijanju pravog sportskoga ribolova. Poslije toga smo se sastali s Bedekovićem i Puretićem, pa se proširio krug zagovornika organiziranja društva.“

Slika 1. Antun Čik, jedan od osnivača društva i prvi „lovni meštar“, bio je poznati bjelovarski trgovac u čijoj su se trgovini sastajali bjelovarski ribolovci

Prvi sastanak radi dogovora o osnivanju „ribarskog društva“ sazvan je, na inicijativu Jaroslava Žlutickog, 3. veljače 1929. u gostionici *Brc-ković* u Bjelovaru. Sastanku su prisustvovali: Franjo Puretić (trgovac iz Bjelovara), Jaroslav Žluticky (gradski manipulant), Ivan Jerbić (trgovac), Milan Cikuša (nadlugar), Ljudevit Rezneki (dimnjačarski obrtnik), Julius Hanza (brijački obrtnik), Josip Zorac, Josip Svarte, Vlado Bedeković (priv. činovnik iz Bjelovara), Vlado Tušec (student prava iz Bjelovara), Ivo Debrečin (željezničarski činovnik), Nikola Božičević (financijski činovnik), Anton Romek (brijački obrtnik) i Antun Čik (trgovac iz Bjelovara).

Svrhu sastanka prisutnima je obrazložio Žluticky, tj. „da se u našem gradu organiziraju svi prijatelji ribarstva u jedno društvo i da svi kao društvo pristupe unapređivanju i podizanju na skroz uništenoga ribarstva u našoj Česmi, koja je još pred 10. godina vrvjela od sila riba, a našoj Bjelovackoj da se zaplodi plemenita vrst ribe jer ista Bjelovacka sada obiluje samo množinom kašljive ribe i to jedino sa kljenovima, pa tako da svi ribiči kao društvo pristupe odgoju plemenite ribe i njegovom rasplodu, a na Česmi da se spriječi razgranjeno ubijanje ribe dinamitom, a ribolov na Česmi racionalno iskorišćuje.“ Za predsjednika sastanka jednoglasno je izabran bjelovarski lovac i ribič Franjo Puretić (1).

Svrhu organiziranja u ribičko društvo obrazložio je Žluticky rekavši, kako stoji u sačuvanom zapisniku, sljedeće: „Gospodo! Svima nam je poznato da u našem cijelom kotaru imademo jedini oveći potok zvan Česma koji je za svakovrsno ribarenje sposoban. Poznato nam je i to da je taj potok danas prazan premda imade virove i po 10 metara dubljine a prazan je jer su ga dinamitari i nelovci potpunoma uništili. Naši dosadanjí zakupnici Česme lovili su, haraćili, dopuštali da se dinamitom ubija

riba, jer su je i sami ubijali, a vlasti su bile nemoćne da to zapriječe, jer javni organi premda su to vidjevali često puta nisu ništa poduzimali da to spreče, pa je na potoku Česmi nastao jedan kaos ne samo po danu gdje su svakodnevno vidjevale se cijele karavane nelovaca sa svakim mogućim alatom i nealatom kako love do čega dođu, a o noćnome lovu sa granatama i bombama neću da niti spominjem, jer od nas je imao svaki priliku vidjeti one silne hiljade poubijane male ribe a komada od 5 – 10 kg već u raspadanju i takovo stanje na Česmi traje već par godina a i danas a nema tko da tome na put stane. Kao ribiči a i Vama gospodo preporučujem da takvo stanje na Česmi osujetimo i stoga organiziramo se u društvo koje će nastojati da Česmu prigodom davanja u zakup dobi u svoje ruke i da propalo ribarstvo na tom potoku se podigne. Ja sam se zainteresirao kod drugih ribarskih društava u zemlji pa sam pribavio i neka pravila istih društava pa ako se zaključi danas osnutak društva bit ću slobodan da ta pravila pročitam i da od tih sviju pravila sastavimo za naše društvo pravila koja bi njemu odgovarala te koja pravila sam i već djelomično... i proučio i sastavio.“ (1)

Na tom prvom sastanku odlučeno je da se u Bjelovaru osnuje ribičko društvo koje će nositi ime Športsko ribarsko društvo Česma u Bjelovaru. Za privremenog predsjednika izabran je Franjo Puretić, vlasnik dućana ribičkog, lovačkog i sportskog pribora, koji se nalazio nedaleko od gostionice Brcković. Za privremenog tajnika Jaroslav Žluticky, dok su u privremeni odbor društva izabrani: Nikola Božičević, Antun Čik, Vladimir Turčić, Vlado Bedeković i Franjo Komarek. (1)

Na prvom sastanku usvojena su i prva pravila društva koja je sastavio Žluticky. Pravila su zatim poslana nadležnim vlastima na odobrenje, a dogovoreno je da se sazove (osnivačka) skupština čim pravila budu odobrena.

Prva „redovita glavna skupština ribarskog športskog društva Česma u Bjelovaru“ održana je 28. travnja 1929. u prostorijama gostionice *Brcković*, koja se nalazila kod Starog sajmišta, na uglu Haulikove ulice. Na skupštini su sudjelovali: Franjo Puretić, Jaroslav Žluticky, Vladimir Turčić, Vladimir Bedeković, Antun Čik, Ljudevit Reznicki, Robert Basariček, Julius Hanza, Rudolf Ebenspanger, Dane Weiler, Mihailo Bota, Dragutin Kareš i Ladislav Suhanek.

U prostorijama gdje se održavala skupština bilo je prisutno i dvadeset seljaka iz sela u blizini rijeke Česme koji su zamolili da im se obrazloži svrha osnivanja „ribarskog društva“. Kad je privremeni predsjednik društva Franjo Puretić objasnio prisutnima da je svrha i cilj društva da članovi love ribe u granicama lovnog zakona i alatima propisanim zakonima i da društvo neće dozvoljavati loviti poklapačima, svi prisutni seljaci udaljili su se iz gostionice. Za „perovođu“ na skupštini imenovan je Jaroslav Žluticky. Za prvog predsjednika društva izabran je Dane Weiller (trgovac iz Bjelovara), koji je, zahvaljujući na izboru, rekao da će uložiti sve sile i „prosto radno

vrijeme na dobrobit i korist društva“ pozivajući članstvo na što veću suradnju. U prvi odbor društva izabrani su na skupštini: Đuro Romek, Puretić, Žluticky, Bedeković, Turčić, Komarek, Basariček, Božičević i Čik. Za „revizora računa“ izabrani su Debrecin i Kolonić, dok su članovi časnog suda postali Romek, Horvat i Turčić.

Na konstituirajućoj skupštini, 3. veljače 1929. donesena su prva pravila društva, kako se vidi na originalu prijepisa pod brojem 13594/1929. Odobrio ih je veliki župan Osječke oblasti u Osijeku 3. travnja 1929., a potpisao i ovjerio „po naredbi velikog župana Kr. Odsečni savetnik Georgijević v. r.“. (2) Pravila imaju 24 paragrafa, a počinju odredbama o nazivu i sjedištu društva.

Do kraja 1929. bjelovarski ribolovci održali su pet sjednica odbora društva. Prva „odborska sjednica“ održana je 1. svibnja 1929. u gostionici *Brčković*. Na toj sjednici konstituiran je upravni odbor društva. Za potpredsjednika društva izabran je Đuro Kunek, za tajnika Jaroslav Žluticky, za blagajnika Vladimir Bedeković, za ribolovnog meštra Antun Čik, odbornici su postali Franjo Puretić, Franjo Komarek i Vladimir Turčić, a zamjenici odbornika Robert Basariček, Debrecin i Božičević.

Lovni red ponovno je razmatran te je napravljena skica novog lovnog reda, koji je odmah usvojen. Utvrđena je tada i prva članarina društva. Za 1929. članarina društva iznosila je: 50 dinara za udičare, 60 dinara za „sakove i križake“ i 200 dinara za „velike mreže“.

Tajnik Žluticky na toj sjednici informira odbornike da je društvo kod Kr. Drž. Šumarije Draganac zakupilo potok Česmu, i to od „šume Česma ispod Narte do Siščanskog pašnjaka“ za svotu od 600 dinara godišnje. Odlučeno je da se Česma na dražbi uzme u dvogodišnji zakup.

Društvo postiže i prve uspjehe u borbi protiv krivolovaca. Već na toj prvoj sjednici odbora društva Žluticky izvještava da je na prijavu seljaka Šimuna Pokopca iz Gudovca da su neki dan seljaci iz Gudovca postavljali vrške na Česmi na rijeku izašla „oružnička patrola“ žandarmerijske stanice Bjelovar i da je njena ophodnja zaplijenila oko 30 m vrški i dvije puške i predala prijavu sreskom načelstvu. (3) Društvo brine i o poribljavanju. Antun Čik zadužen je za kupnju rasplodne mladi u ribogojilištima i da je pusti u Bjelovacku.

Druga sjednica odbora Ribarskog društva Česma održana je u gostionici *Rosenberg* 18. lipnja 1929. Antun Čik izvještava da je u ribogojstvu Zdenci za 400 dinara kupio oko 30 kilograma mlađa šarana i linjaka da je i tu ribu pustio u Bjelovacku. Što se potoka Bjelovacke tiče, zastupstvo „slobodnog i kraljevskog grada Bjelovara“ prihvatilo je molbu društva i izdalo bjelovarskim ribolovcima Bjelovacku u desetgodišnji zakup, uz godišnju zakupninu od 50 dinara. Borba protiv krivolovaca i dalje se nastavlja. Žandarmerijska postaja Bjelovar podnosi društvu izvještaj o prijavi protiv krivolovca Ivana Glosa.

Društvo ima tek 17 članova, no broj se povećava. Novi članovi društva, čije su molbe „pozitivno riješene“, postaju Emil Višnik iz Gudovca i Stjepan Čimić. (4)

Mjesec dana kasnije, 5. kolovoza 1929., na četvrtoj „odborskoj sjednici“ članovi donose odluku da za svoje članove i građanstvo organiziraju izlet i ribolov na Česmu. Na istoj sjednici donesena je odluka da se zabrani ribolov na Bjelovackoj, i to „lovljene riba sa mrežama i križacima, jer to sprečava mirni uzgoj napuštene plemenite ribe...“. Tom odlukom dozvoljen je ribolov na Bjelovackoj samo udicama, i to „...samo na kljenove“. Odlučeno je da se od gradske općine zamoli dozvola da društvo na gradskom zemljištu uz Bjelovacku smije izgraditi bazene u kojima bi imalo matice za rasplod. Broj članova Česme stalno raste. Na četvrtoj sjednici odbora u članstvo su primljeni: Emil Nestić, Rudolf Žličar, prof. Filičić, Ivo Helenbort, Filip Lončarić i Stevan Banić. (5)

Organizacija izleta za građanstvo Bjelovara

Sastanak svih članova Športskog ribarskog društva Česma radi dogovora o organiziranju prve velike javne društvene manifestacije, izleta na obližnju, sedam kilometara udaljenu rijeku Česmu održan je 9. kolovoza 1929. Tom prilikom podijeljeni su zadaci. Prvi društveni izlet na Česmu doživio je značajan uspjeh. Odaziv građanstva na izlet organiziran 13. kolovoza 1929. bio je iznad svih očekivanja, što se najbolje vidi iz izvještaja tajnika J. Žlutickog podnesenog na šestoj sjednici odbora, održanoj 30. studenog 1929. u gostionici *Brcković*. Između ostalog, Žluticky je tada rekao da si je društvo „uzelo... za zadaću da i na zabavno-prosvjetnom polju zainteresira šire slojeve građanstva za ovdje dosta nepoznati ribarski šport...“ pa je „...organiziralo jedan oveći izlet spojen s raznim natjecanjima i zabavom vani na vodi na zraku na suncu našeg potoka Česme pod imenom Weekend...“. (6)

Slika 2. Vikend na Česmi

Na Česmu je došlo oko 1.100 „građana i seljaka“, a očekivao se odaziv oko 200 izletnika, tako da nije bilo dosta ni hrane ni pića, a bilo je problema i s prijevozom jer su osigurana samo dva autobusa i jedan teretni automobil, koji su izletnike prevozili gotovo cijelo poslijepodne.

Borba protiv krivolovaca i dalje je važna preokupacija ribičkog društva. Do kraja 1929. uhvaćena su, uz pomoć žandarmerijske stanice u Dubravi, četiri krivolovca te su zaplijenjena četiri poklapača. Budući da je kod krivolovaca iz Gudovca pronađena veća količina dinamita, odbor šalje dopise ugljenokopima u okolici da bolje paze na eksploziv kako ne bi dospio u ruke krivolovcima, koji onda njime love ribu.

Zakup voda i izgradnja ribnjaka – mrijestilišta u Mlinovcu

Interes za „ribarski šport“ u Bjelovaru počeo je rasti. Do druge „redovite glavne skupštine“, održane 13. travnja 1930., broj članova Česme porastao je na 76, a do kraja godine u društvo su bila učlanjena ukupno 93 ribolovca.

Krajem 1929. na dražbama održanim 12. prosinca kod „šumarije Draganac“ i „šumarije Garešnica“ društvo je zakupilo rijeku Česmu „od Grđevačkog mosta do šume Česme pod Nartom“ za svotu od 220 dinara, odnosno 250 dinara, do 31. prosinca 1930., tako da je društvo 1930. raspolagalo sve skupa s oko 50 km toka rijeke Česme. Uz Česmu, u zakupu na deset godina, društvo je imalo i Bjelovacku, koju su i te 1930. vrijedni odbornici Česme poribili s oko 70 kg mladi, pa je na Bjelovackoj i dalje trajala zabrana ribolova.

Krajem godine (studen 1930.) kod „šumarije Garešnica“ društvo zakupljuje Česmu na pet godina po cijeni od 275 dinara godišnje, a nastoji dobiti i rijeku Ilovu u zakup. Te, 1930. odine za predsjednika društva ponovo je izabran Dane Weiller. U Upravni odbor izabrani su Vjekoslav Žluticky, Jovo Paunović, Mirko Dijebalo, Miško Zemljić, Svetozar Nasakanda, Antun Čik, Franjo Puretić, Vlado Bedeković, Gjuro Kunek, Stef Rosenberg, Rudolf Bukač i Vlado Turčić. Za tajnika je izabran Vjekoslav Žluticky, za blagajnika Vlado Bedeković i za ribarskog meštra Antun Čik.¹

Najvažniji događaj 1930. bio je početak izgradnje mrijestilišta. Budući da je gradsko načelstvo dozvolilo kopanje bazena na gradskom zemljištu (u Mlinovcu), odlučili su odbornici društva da se izgrade dva bazena u kojima će uzgajati mlad za poribljavanje Bjelovacke i Česme.

Prvo se pristupilo gradnji manjeg bazena za mrijestilište veličine 20 puta 15 m. Ugovor o iskupu potpisan je nakon provedene licitacije s poduzetnicima koji su po-

¹ Članarina za 1930. iznosila je 25 dinara za udičare, bez obzira na broj udica, 25 dinara za jedan komad košara, 35 dinara za sak križak, 60 dinara za poklapač, 60 dinara za „šajtar“, 100 dinara za malu mrežu (konci) i 200 dinara za veliku mrežu.

nudili najbolje (najpovoljnije) uvjete – Matom Srebrenovićem i Đurom Talanom po cijeni od pet dinara po kubnom metru zemlje, uz obvezu da se bazen izgradi do 1. listopada 1930. Zimi su bazeni trebali služiti kao klizalište, prema prvotnim idejama odbornika ribarskog društva.

Drugi bazen trebao je biti velik 50 puta 20 do 30 m i dubok 1,25 m. Prema predracunu, izgradnja mrijestilišta trebala je stajati 17.800 dinara.

Zbog nepredviđenog nadiranja vode, radovi na prvom bazenu bili su znatno otežani. Upotreba „motornih sisaljki“ poskupila je gradnju, a zbog uloženog velikog napora odlučili su u društvu „preduzimačima“ platiti više – 6,50 dinara po kubnom metru iskopane zemlje. Što se zemljanih radova tiče, prvi bazen mrijestilišta bio je gotov u roku (do 1. listopada). Bazen je, kako je utvrdio „tehnički namještenik gradskog načelstva“ Fridrih Ritbat, bio velik 610 m³. Poduzetnicima je isplaćeno ukupno 3.965 dinara, tako da je ostalo još i za izgradnju drugog bazena, ali ne dovoljno. Zato je zaključeno da se – ako društvena sredstva i sredstva dobivena „sabirnim akcijama“ ne budu dovoljna, od tajnika društva „pozajmi 6.000 dinara sa 6% kamata na dve godine“. Iako je bilo dosta otpora, gradnja drugog bazena počela je krajem 1930.², ali je zbog lošeg vremena bila prekinuta sve do proljeća 1931.

Početkom 1931. (u ožujku) bio je gotov i drugi bazen mrijestilišta bjelovarskog ribičkog društva. Preostali su još radovi oko uređenja okolice, ograđivanje i izgradnja još jednog propusta u Bjelovacku. Ubrzo je nabavljeno 96 kg „rasplodnog mlađa“. Polovica te ribe, oko 7.000 komada, puštena je u prvi, dovršeni bazen mrijestilišta u kojem je još od prethodne jeseni plivalo deset komada šaranskih matica teških između tri i četiri kilograma. Druga polovica mladi puštena je u Bjelovacku. Prvi mrijest očekivao se već te godine, a puni efekti i korist od mrijestilišta očekivali su se za od dvije do tri godine. Te, 1931. godine učinjeni su prvi koraci da društvo u zakup dobije i rijeku Dravu.

Članarina 1931. iznosila je za sve ribiče, bez obzira na alat kojim love (osim za velike mreže i „konce“) 60 dinara, za „velike mreže i konce“ 240 dinara. Upisnina

² Godine 1930. članovi Ribolovnog društva Česma postali su: Florijan Dadaček, Mirko Dijebalo, Franjo Majcan, Miško Zemsica, Jandro Valenčić, Stevo Margetić, Martin Kovačević, Franjo Blaha, Milutin Adžaga, Nikola Marinčić, Mato Horvat, Adem Kolar (svi iz Gudovca), Blaž Crnek (iz Đurđica), Jovo Kresoja (iz Bjelovara), Stevo Nasakanda (iz Gudovca), Pero Vukojević (iz Obrovnice), Stevo i Emil Prugovec (iz Velikog Korenova), Josip Grundner (iz Bjelovara), Ivan Stepanić (iz Đurđevca), S. Iljin i Mate Bukvić (iz Bjelovara), Jovo Paunović (iz Velikog Korenova), Eugen Kolonić (iz Bjelovara), Stevo Obradović, Edo Nothig i Rudolf Fingerhut (svi iz Bjelovara), te članovi uz koje nije zapisano odakle su: Mirko Zemljčić, Emil Predragović, Nikola Jelić, Čiro Sojnović, Dragutin Levak, Stjepan Hruby, Gjuro Desperović, Rudolf Slavec, Josip Holasek, Svetozar Novaković, Bosnaj, Ivok Šineker, Valent Klausner, Prodanić, Kolesarić, Drašković, Župić, Petrnjalek, Dentsel, Rakvić, Josip Grdan, dr. Plechaty, Ivan Bačani, dr. M. Raksar i Malek.

Slika 3. Izgradnja bjelovarskih ribnjaka u Mlinovcu počela je 1930.

u društvo iznosila je 25 dinara. Prema lovnom redu, te godine članstvu je bila zabranjena upotreba poklapača i velike mreže na Česmi. Bio je dozvoljen samo križak „saptar“ i sak. Lov velikim mrežama bio je dozvoljen samo u organizaciji društva i u društvene svrhe.

Predsjednik društva i dalje je bio Dane Weiller, potpredsjednik Rudolf Fingerhut, tajnik Vjekoslav Žluticky, blagajnik Vlado Bedeković, a ribarski meštar Antun Čik. Krajem 1931. umjesto Bedekovića je, zbog njegova odlaska iz Bjelovara, za novog blagajnika izabran Rudolf Dukarić. Društvo ima 128 članova 1931. godine. U knjižari Škalec (za svotu od 500 dinara) naručene su prve društvene iskaznice (200 komada) na kojima je bio ispisan lovni red i lovostaj. Godine 1931. društvo je održalo osam sjednica odbora i godišnju skupštinu.

Krajem 1932. (u prosincu) zabilježen je slučaj zagađivanja Bjelovacke. Tvornica *Franck* ispustila je svu vodu kojom pere cikoriju i izazvala pomor velike količine ribe, među kojom je pronađen i uginuli som težak 9 kg. Društvo je doduše bilo prilično nemoćno, ali je zadužilo svog tajnika da o tome razgovara s direktorom *Francka*.

Godine 1932. društvo je održalo šest odborskih sjednica i skupštinu. Prostorije društva bile su u gostionici Brcković, gdje je održan i najveći broj sjednica članova

Upravnog odbora društva s tim da je 1931. nekoliko odborskih sjednica održano i u hotelu *Zvijezda*.³

Početkom 1933. nabavljena je nova količina ribe za poribljavanje. Za svotu od 650 dinara i 50 para kupljen je 51 kg ribe (4.850 komada šarana i dva i pol kilograma somova) kojom je poribljena Bjelovacka. Da bi što uspješnije gospodarilo vodama, društvo nabavlja knjigu *Ribarstvo u slatkim vodama*.

Na čelu društva i dalje je Dane Wailler, a članarina je, po odluci Skupštine, iznosila 50 dinara i mogla se plaćati u ratama. Po usvojenom lovnom redu, 1933. godine na Bjelovackoj je zabranjen svaki ribolov na potezu od „Herkovog mlina“ do „šumice Branković“. Prvi društveni čamac, na inicijativu tajnika, nabavljen je 1933., a koštao je 250 dinara. Društvo zakupljuje nove površine Bjelovacke i Česme te rječicu Veliku na dražbi banske uprave. Tom prilikom u društvo je učlanjeno i deset žitelja Tuka, koji su također sudjelovali na dražbi jer je to bio jedini način da društvo dobije u zakup Veliku.

Društvo na poziv Zagrebačkog športsko ribolovnog društva 11.–20. svibnja 1934. sudjeluje na velikoj izložbi i predstavlja živi svijet (ribe i rakovi) tamošnjih voda, u okviru propagandnog ribarskog sajma.

Početkom 1934. godine obavljen je u društvenim ribnjacima – bazenima (u Mlinovcu) prvi veći izlov ribe mrežom. Uхваćeno je tom prilikom oko 150 kg ribe od koje je 40 kg, one kvalitetnije, prodano (po 12 dinara za kilogram), a ostatak je pušten u Bjelovacku.

Za nove ribonadzornike postavljeni su Franjo Vrzalo, Mirko Marković i Rakitničan, tako da je društvo sada imalo pet nadzornike na Česmi i Bjelovackoj.

Na šestoj glavnoj skupštini društva održanoj 6. svibnja 1934. utvrđena je nova članarina od 30 dinara po članu. Za predsjednika Česme ponovo je izabran Dane Weiller, za tajnika Vjekoslav Žluticky, za potpredsjednika Gjurio Kunek, za lovnog meštra Antun Čik, dok je umjesto Dukarića, koji je otišao u vojsku, za novog blagajnika izabran Anton Kržek.

Godina 1934. pamtit će se po velikoj ribičkoj zabavi organiziranoj pokraj ribnjaka u Mlinovcu u čast petogodišnjice postojanja. Zabava je održana 12. kolovoza 1934. i, unatoč kiši, doživjela je „silan moralni uspjeh“, iako je društvo zaradilo samo

³ Tijekom 1931. i 1932. članovi društva postali su: Mirko Pavlović (Prgomelje), dr. V. Labaš, Tranjević, Gabrijel Kadoić, Čula Vojtjeh, Stevo Predragović,, Rudolf Slavec, Franjo Rac, Gajo Raić, Mihael Gajkovski, Branko Vujčić, Simo Trbojević, Stevo i Ludvik Dadaček, Ante Seurić, Stjepan Ferencan, Jandro Poš, KamiloLatlinger, Petar Križevčan, Nikola Vukas, Ignac Rakitničan, Gjurio (?), Vlado Jančarević, Josip Radošević, Martin Sverak, Dimitrije Jančić, Ivo Plechati, Pajo Tekaić, Dario Deusch, Tomo Belobrajdić, Mato Petrović, Nikola Bogojević, Franjo Varga, Stjepan Lacković, Franjo Žnidar, Vladimir Ilijin, Ivo Gruvić, Edo Volhmut, Čiro Čik, Franjo Lončarić, Vojtjeh Cuta, Jovo Grbović i Nikola Dijebalo.

500 dinara. Troškovi zabave iznosili su 8.000 dinara, a prihod 8.500 dinara. Na zabavi je bio organiziran vatromet i nagradno pecanje, a posjetitelji su se mogli na ribnjacima provozati u osvijetljenim čamcima.

Središnji događaj 1935. bilo je osnivanje Saveza ribarskih društava u Zagrebu (današnjeg Hrvatskog športsko ribolovnog saveza) na inicijativu zagrebačkih ribolovaca. Na osnivačkoj skupštini Saveza u Zagrebu predstavnici bjelovarskih ribiča bili su lovni meštar Antun Čik i zamjenik odbornika Vlado Bedeković. Za jednog od tri potpredsjednika Saveza izabran je Bjelovarčanin Vjekoslav Žluticky.

Odbor bjelovarskog društva odlučuje da se pristupi Savezu i da mu se uplaćuje članarina od 100 dinara. Neki bjelovarski ribolovci nisu bili pretjerano oduševljeni tom odlukom svog odbora, što se vidi iz njihova reagiranja na godišnjoj skupštini održanoj 19. svibnja 1935. Dio članstva smatrao je naime da se tim učlanjenjem izdaci društva nepotrebno povećavaju, ali ipak, većinom glasova na skupštini zaključeno je: „... da se Savezu ribarskih društava u Zagrebu pristupi pod uvjetom da se savezna članarina povisivati neće i da glasilo S.R.D. u Zagrebu nije obvezatno primati za svakog člana već prema financijskim sredstvima svakog pojedinca“. (8)

Na prijedlog predsjednika društva na sjednici Odbora ozbiljno se razmatra ideja da se jednom tjedno članstvu dozvoli udičarenje na društvenim ribnjacima (bazenima u Mlinovcu) uz „odštetu“ od 10 dinara. Prijedlog je naišao na odobravanje. Odlučeno je da se takav ribolov dozvoli poslije 10. lipnja, jer tada prestaje zakonski lovostaj na šarana.

Te godine definitivno su zabranjene velike mreže, „konci“ i „vukovi“, a jednim dozvoljenim alatom proglašena je upotreba udica, poklapača i sakova. Velika mreža smjela se upotrebljavati samo u organizaciji društva i samo za društvene potrebe.

Sredinom 1935. (31. svibnja) na odborskoj sjednici održanoj u gostionici Stjepana Rosenberga konstituiran je novi odbor društva za tu godinu. Za potpredsjednika je izabran Martin Švab, za tajnika Vjekoslav Žluticky, za blagajnika Dragutin Nemet, za ribarskog meštra Antun Čik, dok su odbornici društva bili Franjo Puretić, Jovo Paunović i Vlado Turčić. Za zamjenike odbornika izabrani su Baltazar Frason, Vinko Malek i Matija Petrović. Revizori su bili Nikola Bogojević i Franjo Komarek, a članovi časnog suda Stjepan Rosenberg, Vlado Turčić i Franjo Sube. Predsjednik društva i dalje je Dane Weiller.

Društvo je imalo četiri lovopazitelja (Franjo Vrzal, Stjepan Radić, Mirko Martak i Josip Holsak). Peti, Ignac Rakitinčan, brisan je s te dužnosti zbog toga „jer je vrlo slab“, kako je ostalo zabilježeno u zapisniku. Uz brojne prijave (51) i hvatanje kriivolovaca, lovopazitelji su zaplijenili i više nedozvoljenog alata (sakova, poklapača i mreža). Uz obuču koja im je krajem godine ponovo kupljena, lovopazitelji su za svoje uspjehe više puta i novčano nagrađivani.

Društvo 1935. godine ima 128 članova; te godine u članstvo je primljeno 77 novih članova, a zbog krivolova ili neplaćanja članarine isključeno ih je 11, dok ih je samoinicijativno istupilo osam. Ti su podaci izneseni na osmoj društvenoj skupštini održanoj 19. svibnja 1935.

Uz održana dva vrlo uspješna društvena ribolova na Česmi, pokraj ribnjaka u Mlinovcu organizirana je ponovo ljetna zabava za građanstvo. Bila je to, kako je na skupštini izjavio tajnik Vjekoslav Žluticky, „jedna od najbolje posjećenih zabava u gradu Bjelovaru, te je osim znatnog materijalnog imala i veliki moralni uspjeh“. Čisti prihod od zabave iznosio je 4.628 dinara i 75 para.

Od „Kr. banske uprave“ preko Saveza ribarskih društava iz Zagreba, bjelovarsko Sportsko ribarsko društvo Česma dobilo je 1.500 komada rakova koji su pušteni u Bjelovacku. Upravni je odbor od ribogojstva u Velikim Zdencima nabavio rasplodnu mlad šarana i 60 kilograma „dunavskih somova“ težine 5 – 15 dag kojom su poribljene Bjelovacka i Česma.

Zanimljiv podatak iz 1936. jest poziv koji je društvo uputilo članstvu početkom godine da prilikom ribolova uništavaju sunčarice „koje žderu ikru i mlad“. Članarina za 1936. iznosila je 36 dinara (30 društvena i 6 savezna). Donosi se novi lovni red kojim se na Česmi dozvoljava samo upotreba udica, križaka s obale i saka, i to od 10. lipnja, a svi se drugi alati zabranjuju. Na Bjelovackoj je zbog zaštite puštenog šaranskog i somovskog mlada zabranjen svaki ribolov na potezu od Herkovog mlina do Luga.

Na čelu je i dalje predsjednik Dane Weiller. Sredinom godine umjesto Franje Puretića, koji se „zahvalio na časti“, za novog potpredsjednika društva izabran je Ivan Karačonji.

Ribarska večer na ribnjacima u Mlinovcu (9. kolovoza 1936.) uspjela je i te godine, ali je uslijed velikih režijskih troškova društvo imalo malu financijsku korist. Iz pedantno sastavljenog blagajničkog izvještaja u vezi s održanom ribarskom večeri vidi se da je samo „radna snaga“ na zabavi plaćena 1.659 dinara i 50 para. Taj naoko nevažni izvještaj otkriva sav sjaj te zabave za koju je nabavljeno prase, janje, šunka, riba, vino, kruh, čevapi... te je bila organizirana bengalska vatra, vatromet...

Krajem ožujka 1937. na sjednici odbora održanog u gostionici Juliusa Hanze članovi odbora odlučuju nastaviti s poribljavanjem Bjelovacke i Česme. U tu svrhu za svotu od 2.000 dinara kupuju 100 kg šarana jednogodišnjaka i 25 kg somova jednogodišnjaka, a na prijedlog Antuna Čika odlučeno je da će se kupiti i dvije ženske i tri muške šaranske matice koje se „imaju ubaciti u Svobodovu livadu“. Zaključeno je da će se, ako mrijest uspije, matice pustiti u Bjelovacku, a ako ne uspije, tada će se prodati i s tako će se dobivenim novcem „trošak kupovine vratiti“ u društvenu blagajnu.

Godina 1937. zanimljiva je i po tome što se prvi put u povijesti ŠRD-a Česme spominje Plavnička kao potok za lovljenje kedera, i to u slučaju primanja u članstvo ruskog izbjeglice Koste Trubnikova, koji se, jer je bio „bez zanimanja“, prima u članstvo pod uvjetom da položi cijeli iznos članarine i da smije loviti samo na Česmi i „kedere na Plavnici“. Ribolov na rijeci Dravi („Molve Sekuline ispod Ferdinandovca do Slav. međe“) zakupljuje član društva Vladimir Netig i tako Drava postaje dostupna zainteresiranim bjelovarskim ribolovcima (uz plaćanje i podugovaranje s Netigom).

Novi predsjednik društva postaje Martin Švab, „upravitelj prve Hrvatske štedionice u Bjelovaru“.

Od sedme godišnje skupštine održane 19. svibnja 1935. pa do osme redovne godišnje skupštine održane 19. travnja 1936. članovi upravnog odbora društva održali su pet odborskih sjednica, a u periodu od osme do devete godišnje skupštine, održane 18. travnja 1937., šest sjednica.

Godine 1937. predsjednik je društva Martin Švab, potpredsjednik Josip Karačony, tajnik („perovođa“) Vjekoslav Žluticky, lovni meštar Antun Čik, a blagajnik Drago Nemet.

Za povijest ribolovnog sporta u Bjelovaru 1938. je godina zanimljiva po osnutku Dravske sekcije. O tom događaju u zapisniku sa šeste odborske sjednice, održane 19. siječnja 1938. u gostionici J. Hanze, ostalo je zabilježeno: „Društvo Česma pristupa kao podzakupnik rijeke Drave, s time da isto za taj zakup plaća odnosno povraća g. Nethingu jamčevinu od 610 dinara, fond za pošumljavanje 146 dinara i 50 para, članarinu za 1938. god. od 610 din. i bansku taksu od 122 din.“ Društvo je Dravu uzelo u podzakup na četiri godine, a zakupninu za prvu godinu (u jednakim dijelovima) podmirili su članovi: Žluticky, Čik, Karačony, Komarek, Basariček, Vaš, Krajcinger, Hanza, Nethig, Štefinac i Jakšeković.

Tijekom ljetnih mjeseci, iako je bilo primjedbi na njegovu ažurnost, za lovopazitelja na Bjelovackoj ponovo je postavljen Franjo Vrzal. Uvedena je od te godine prvi put „kontrolna knjiga“ koju je lovopazitelj morao voditi i u koju su mu se upisivali svi članovi koje je zatekao na Bjelovackoj.

Na desetoj redovnoj godišnjoj skupštini, održanoj 10. travnja 1938., za predsjednika, iako je zbog bolesti bio odsutan, ponovo je izabran Martin Švab. Za potpredsjednika je izabran Milan Stokuća, za blagajnika Ignac Tausig, dok je tajnički posao i dalje obavljao Vjekoslav Žluticky.

Novim lovnim redom zabranjen je ribolov poklapačima na Česmi od „mosta t.z. Svibovac koji presjeca drum za Ivanjsku... od tog mosta do vira Okrugljaš zajedno s tim virom...“ Taj je dio tako rezerviran isključivo za ribolov udicama. Na Bjelovackoj je lovni red dopunjen odlukom po kojoj se na potezu od Herkova mlina

do Suhanekove šume zabranjuje ribolov na grundle sakom, a dozvoljava se samo upotreba udica.

Poslije kraće i teške bolesti umire predsjednik Martin Švab. Saziva se izvanredna skupština (19. lipnja 1938.) na kojoj je za novog predsjednika izabran Dane Weiller. Novi je tajnik Vojislav Bohuš. No, već dva mjeseca kasnije Bohuš se „zahvaljuje na časti“ i za novog tajnika izabire se Pero Hegedušić te Slavica Bancić kao drugi tajnik.

Članovi upravnog odbora poduzimaju korake da se za društvo zakupi i rijeka Ilova. S tim u vezi šalju dopis Savezu u Zagreb. Za „čuvanje ribolova na Dravi“ Grajcingeru se za 1938. odobrava 200 dinara, a za 1939. određuje mu se kao nagrada za čuvanje 20 posto od godišnje ubrane članarine.

Unatoč velikim ulaganjima u mlad i intenzivnom poribljavanju, Bjelovacka je 1939. sve siromašnija ribom. Na tu činjenicu posebno ukazuje lovni meštar Antun Čik ističući kao glavne razloge takvog stanja ispuštanje vode, u nekoliko navrata, zbog popravka mlina Branka Ivankovića i sve veće zagađivanje iz gradskog kanala i tvornica, koji nanose neprocjenjivu štetu. Zbog toga je *Francku*, *Zormaniću* i *Polaku* poslan dopis u kojem se traži „jedan iznos za nabavu i odštetu mlada“. Budući da ni poslije dva mjeseca nije bilo nikakve reakcije na taj dopis, zaduženi su Weiller i Čik da pismeno s postojećim stanjem upoznaju Načelstvo.

Članovi upravnog odbora dobili su zadatak da izvide mogućnost uzimanja u podzakup rijeke Drave i kod sela Ledine, a istovremeno je upućena molba „Direk. Drž. Željeznica“ u Zagrebu kako bi se ribičima naplaćivala samo polovica karte na relaciji Bjelovar – Pitomača – Virje i natrag.

Antun Čik zbog bolesti prestaje biti lovni meštar, a prvi put te 1939. za društvenog ekonomu (oružara) izabran je Milan Stokuća.

Zbog trzavica u upravnom odboru, Čik, Hrubi, Manko i Gebert podnose ostavke na članstvo u odboru. Lovopazitelju Rehariću društvo daje otkaz zbog toga što „svoju aktivnost vrši slabo i čak šta više s ribokradicama... učestvuje u vršenju ribokrade“. Za novog čuvara ribolova uzima se Tomislav Šetek iz Bereka. Svoje prostorije, u kojima održava sjednice odbora, društvo te godine ima u gostionici *Matijašić*. Izlet za sve članove organiziran je 16. lipnja na Molvarske konake. O izletu je članstvo obaviješteno oglasom u lokalnom listu *Graničar*, a na izlet se išlo autobusom. Ljetna zabava organizirana je i 1940. kraj ribnjaka u Mlinovcu.

Nezadovoljni što Savez ribarskih društava iz Zagreba nije na svoju skupštinu pozvao i delegata iz Bjelovara, odbor odlučuje predložiti na svojoj godišnjoj skupštini da se iz Saveza istupi. Dopisom od 3. rujna 1940. društvo prekida sve veze sa Savezom ribarskih društava Hrvatske. Tim je dopisom Savez upozoren da ni društvo, a ni delegati u Savezu nisu pozvani na godišnju skupštinu Saveza.

13. redovna godišnja skupština održana je 8. prosinca 1940. u prostorijama *Gradanske kavane*. Prisutni članovi upravnog odbora i (samo) 39 članova odlučuje da članarina u 1941. bude 30 dinara i da se istupi iz Saveza ribarskih društava. Skupštinu je otvorio predsjednik društva Robert Basariček odajući tom prilikom dužnu počast članovima koji su te godine umrli. Godine 1940. umrli su jedan od osnivača društva, Vjekoslav Žluticky, zatim Stanislav Žanovski, siromašni ruski emigrant koji je živio u starom zapušenom mlinu na Česmi, a koji je pokopan skromno, dobrovoljnim priložima svih članova, te Žiga Neuhaus, trgovac i gostioničar iz Narte.

Za predsjednika društva za sljedeću godinu ponovo je izabran Robert Basariček, brijački obrtnik iz Bjelovara. Tajnici su bili Bencić i Durbek, potpredsjednici Latinger, blagajnik Hrubi, ekonom Tuskar i lovni meštar Rezneki.

Tijekom II. svjetskog rata društvo je nastavilo s radom. Unatoč nedaćama koje je rat donio, društvo je uspjelo opstati. U razdoblju tzv. Nezavisne Države Hrvatske društvo je preživjelo nekoliko teških razdoblja. Početkom svibnja 1941. naredbom novih vlasti iz upravnog odbora društva izbačeni su svi Srbi i Židovi. Odbornika Tausiga zamijenio je Dragutin Zorec (činovnik gradskog redarstva), odbornika M. Munjasa zamijenio je Josip Bach (vlasnik „gumi-klinike“), odbornika Stokuću zamijenio je Benko (trgovački pomoćnik), a odbornika Joksimovića Štef Rosenberg (gostioničar). Ujedno su za nove zamjenike odbornika izabrani Drabik, Frtalić i Hrelić, svi iz Bjelovara.

Novi udarac društvu nanosi se odlukom Gradskog poglavarstva da se zatrpaju ribnjaci u Mlinovcu. Gradsko je zastupstvo na prijedlog g. Ratkovića donijelo odluku da „se ribnjaci zatrpaju uz razloga što se u onoj okolini širi malarija“.

Unatoč svim teškoćama, uspjelo je društvo preživjeti ratne godine bez preki-da rada i dočekati oslobođenje, kada se ponovo započelo s okupljanjem članstva, zakupom voda i organizacijom društvenih izleta, a početkom šezdesetih i s prvim natjecanjima u ribolovu. Tijekom II. svjetskog rata poginulo je više od osamdeset članova društva, većinom u redovima Narodnooslobodilačke, partizanske vojske i u logorima.

Prvi dopis novih vlasti stigao je u društvo 26. lipnja 1945. Dopisom broj 3457 Gradski Narodnooslobodilački odbor od upravnog odbora društva traži da sazove glavnu skupštinu i da se „... uprava izabere sklona narodnooslobodilačkom pokretu, a nepoćudni članovi da se iz uprave društva maknu“.

Tablica 1. Kretanje broja članstva SRD-a Česma Bjelovar 1929.–1949.

GODINA	1929.	1930.	1931.	1932.	1933.	1934.	1935.	1937.	1941.	1942.	1949.
Broj članova	42	93	128	143	152	150	128	184	197	207	590

Zaključak

Početkom 20. stoljeća situacija na vodama bjelovarskoga kraja nije bila zadovoljavajuća. Lovilo se kako je tko stigao, a riba se nemilice izlovljavala mrežama, raznim alatima, pa i dinamitom i močenjem lana. Tako je bilo i na rijeci Česmi, o čemu je slikovit i podroban zapis ostavio Grga Ribarić, lovopazitelj i ribolovni čuvar iz Dubrave, u *Lovačko-ribarskom vjesniku* broj 1 od 1929. godine. Riba se nekontrolirano lovila i na Bjelovackoj i drugim tamošnjim potocima. To je, prema kazivanju Antuna Čika, jednog od osnivača društva, silno zasmetalo bjelovarskim ljubiteljima ribolova, koji su već 1928. počeli razmišljati o tome da se organiziraju kako bi zajednički brinuli o čuvanju voda, zaštiti ribe i širenju i razvijanju sportskoga ribolova. Uzore su imali u već osnovanim ribolovnim društvima u Zagrebu, Varaždinu i Osijeku. Društvo je uspješno osnovano 1929., a među osnivačima su uglavnom bili poznati Bjelovarčani, „gradska gospoda“, obrtnici, trgovci, činovnici, studenti... Dakle, viđeniji članovi društvene zajednice, koji su imali i vremena i novca baviti se sportskim ribolovom. Velik dio osnivača bjelovarskog ribolovnog društva bio je veoma aktivan i u drugim gradskim društvima, od vatrogasnog preko sokolskog do planinarskog.

Odmah nakon osnivanja društvo počinje s intenzivnim društvenim radom. Okuplja zainteresirano građanstvo, organizira izlete, ali i počinje sa zakupom voda, najprije Bjelovacke i Česme, a zatim i Ilove i Drave. Bjelovarski ribolovci odlaze u ribolov organizirano, na biciklima, rijetkim motociklima i automobilima, a dosta vlakom. Bjelovacku poribljaju raznim vrstama riba, pa i somom i smuđem, ali najviše šaranom. Unose se i rakovi, a društvo sudjeluje na sajmovima i surađuje sa srodnim društvima u Zagrebu, Osijeku i Lici.

Ubrzo poslije osnivanja gradi svoje prve ribnjake u Mlinovcu, koji su zimi trebali služiti kao gradsko klizalište. Nažalost, tijekom II. svjetskog rata dva su izgrađena bazena tih ribnjaka zatrpana.

Članstvo društva stalno raste. Od prvotna 42 člana 1929. godine, broj članova društva rastao je sve do sredine II. svjetskog rata, kada je društvo 1942. godine imalo 207 članova. Odmah poslije II. svjetskog rata zabilježen je pravi procvat učlanjivanja, pa je društvo 1949. imalo 590 članova. Razlog tome treba tražiti i u činjenici da su ljudi, zahvaljujući ribolovnoj dozvoli, tada mogli lakše, u oskudici, doći do ribe za prehranu, no i u „filozofiji“ socijalističke Jugoslavije o potrebi društvenog angažiranja i bavljenja (i ribolovnim sportom) što većeg broja stanovništva, a posebice radništva. Broj članstva raste još posebice sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Primjerice godine 1975. u društvo su učlanjena 702 člana, 1976. ih je 695. Od tada je članstvo u padu uglavnom zbog osnivanja velikog broja novih ribolovnih društva na dravskom području, ali i u bjelovarskom kraju, u koja odlazi i članstvo SRD-a Česme Bjelovar. Danas društvo ima u prosjeku oko 140 članova godišnje.

Ostala je sačuvana knjiga zapisnika društva za razdoblje 1929.–1936. godine. Nažalost, puno je toga u gotovo stoljetnom postojanju društva nestalo. Srećom, kroz turbulentne godine od 1929. do danas uvijek je bilo „čuvara povijesti“ društva, tako da je dosta toga iz tih davnih vremena i sačuvano. Godine 2019. društvo će proslaviti 90. godina postojanja na novoizgrađenim ribnjacima društva u Tomašu, gdje je izgradilo i lijepo uredilo i poveći ribički dom.

Izvori

1. *Zapisnik o dogovoru o osnivanju SRD Česma*, 3. 2. 1929. (Kopija dokumenta u posjedu autora).
2. *Zapisnik s prve redovite glavne skupštine sportsko ribolovnog društva Česma*, 28. 4. 1929. (Orginal u posjedu SRD Česma Bjelovar).
3. *Zapisnik s prve sjednice upravnog odbora SRD Česma*, 1. 5. 1929. (Orginal u posjedu SRD Česma Bjelovar).
4. *Zapisnik s druge sjednice upravnog odbora SRD Česma*, 18. 6. 1929. (Orginal u posjedu SRD Česma Bjelovar).
5. *Zapisnik s četvrte sjednice upravnog odbora SRD Česma*, 5. 8. 1929. (Orginal u posjedu SRD Česma Bjelovar).
6. *Zapisnik sa izvanrednog upravnog odbora SRD Česma*, 9. 8. 1929. (Orginal u posjedu SRD Česma Bjelovar).
7. *Zapisnik s pete sjednice upravnog odbora SRD Česma*, 30. 11. 1929. (Orginal u posjedu SRD Česma Bjelovar).
8. *Zapisnik redovne Glavne skupštine SRD Česma*, 19. 5. 1935. (Orginal u posjedu SRD Česma Bjelovar).

Literatura

1. Orban, R. (ur.) (1981), *Hrvatsko društvo za gajenje lova i ribarstva 1881.–1981.* Zagreb: Hrvatsko društvo za gajenje lova i ribarstva u Zagrebu.
2. Mažar, S. Pst, riba grize, *Bjelovarski list*, br. 19, 15. svibnja 1969.
3. Slavinić, S. (2011), *Osamdeset godina sportskog ribolova u Bjelovaru, ŠRD Česma Bjelovar 1929.–2009.* Bjelovar: Čvor.
4. *Knjiga zapisnika SRD Česma Bjelovar 1929.–1936.* (Orginal u posjedu Sportsko ribolovnog društva Česma Bjelovar).
5. *Zapisnici sa skupština i sjednica Upravnog odbora SRD Česma Bjelovar 1936.–1945.* (Prijeписи zapisnika u posjedu autora).

Recreational Fishing and Anglers in Bjelovar in the Period between 1928 and the End of World War Two

Summary

After the first recreational fishing societies – e.g. the Zagreb Fishing Society in 1894; the Varaždin Fishing Society in 1913; and the Osijek Recreational Fishing Society in 1923 – had been established, the idea of establishing a fishing society in Bjelovar as well was born among the Bjelovar gentry, craftsmen, traders, officials and students. The idea was realised in 1929, when the Recreational Fishing Society *Česma* was established in Bjelovar. It is still active and successful. The author tackles the founding of the society; changes in its management; membership; activities of the members; and operation pursuant to the initial regulations, which limited uncontrolled fishing and prohibited fishing using non-recreational fishing tackle.

Keywords: Bjelovar anglers; building a fish-pond; ice-skating area; lease of waters; social life; stocking with fish.

Siniša Slavinić, dipl. novinar

Bjelovarski list d.o.o.

Dr. Ivše Lebovića 28, HR – 43000 Bjelovar

sinisa.slavinic59@gmail.com